

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 541/2024-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Vladimírom Pochom, advokátom, Hviezdoslavova 3, Bardejov, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 14CoP/91/2024-394 z 3. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) vydaným v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Súčasne požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia a náhradu trov konania.

2. Na Mestskom súde Bratislava II (ďalej len „mestský súd“) je aktuálne pod sp. zn. 37P/107/2023 vedené konanie o rozvod manželstva sťažovateľky a o úpravu rodičovských práv a povinností. Okresný súd Svidník rozsudkom sp. zn. 4P/24/2020 z 13. októbra 2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4CoP/10/2023 z 13. júna 2023 zveril maloleté dieťa na čas do rozvodu do osobnej starostlivosti otca maloletého a upravil styk matky s maloletým každý utorok kalendárneho týždňa vždy v čase od 15.00 h do 15.30 h prostredníctvom aplikácie Skype za asistencie psychológa Centra pred deti a rodiny Svidník, a to v priestoroch tohto centra.

3. Mestskému súdu bol 5. decembra 2023 doručený návrh sťažovateľky na vydanie neodkladného opatrenia podľa § 367 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), ktorým sa domáhala zverenia maloletého na čas do rozvodu do jej osobnej starostlivosti a alternatívne do striedavej starostlivosti oboch rodičov, ktorý sťažovateľka svojím podaním doručeným súdu 15. januára 2024 vzala späť. Aj napriek tomu mestský súd uznesením sp. zn. 37P/105/2023 z 24. januára 2024 nariadil neodkladné opatrenie, v ktorom v určitej miere upravil osobný styk matky s maloletým dieťaťom tak, že sťažovateľke umožnil stretávať sa s maloletým každý druhý víkend v čase od piatku od 15.00 h do nedele do 18.00 h a tráviť s ním veľkonočné prázdniny v roku 2024 v celom rozsahu a letné prázdniny v roku 2024 v rozsahu dvoch týždňov. Vo zvyšnej časti súd návrh sťažovateľky zamietol. Pri úprave osobného styku maloletého s matkou súd prihliadal na existenciu určitej právoplatnej formy úpravy styku maloletého s matkou a na prebiehajúce konanie o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností (por. bod 2 tohto uznesenia, pozn.).

4. Rozhodnutie súdu prvej inštancie napadli odvolaním sťažovateľka a otec maloletého dieťaťa. Prvoradou žiadosťou sťažovateľky, ktorým bolo „prezverenie“ dieťaťa do jej výlučnej osobnej starostlivosti, sa súd podľa jej tvrdenia nevysporiadal. Okrem iného namietala aj to, že súd nereflektoval jej späťvzatie a konanie nezastavil. Odvolaním napadnuté uznesenie aj preto považuje za absolútne nedostatočne odôvodnené s prvkami arbitrárnosti. Krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že odvolaniami napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zrušil a podľa § 391 ods. 1 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie. Pozornosť súdu prvej inštancie upriamil na späťvzatie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia sťažovateľkou doručeného súdu 15. januára 2024. Pochybenie mestského súdu videl v tom, že sa nevysporiadal so späťvzatím návrhu a so žiadosťou o zastavenie konania, a v tom, že rozhodol o návrhu, ktorý bol v čase jeho rozhodovania preukázateľne vzatý späť.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. V obsahu celej sťažnostnej argumentácii sa prelína explicitná vôľa sťažovateľky mať svojho maloletého syna vo svojej osobnej starostlivosti s osobitným akcentom na jej plnú spôsobilosť sa o syna postarať, na vzájomnú silnú emočnú väzbu so synom, a to všetko na pozadí najlepšieho záujmu dieťaťa s ohľadom (aj) na zdravotný stav maloletého, ktorý bol podľa jej tvrdení otcom maloletého zanedbávaný. Sťažovateľka zastáva názor, že právoplatne upravený styk maloletého s matkou bez relevantného dôvodu vylučuje akýkoľvek osobný styk a možnosť starať sa o svoje dieťa. Zreteľne vysvetľuje, že návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia odôvodneným zmenou pomerov (najmä v zdravotnom stave maloletého) nežiadala upraviť styk či zveriť dieťa do striedavej starostlivosti, ale žiadala o „prezverenie“ dieťaťa do svojej výlučnej osobnej starostlivosti.

6. Podstata sťažnostných námietok smerujúcich proti kasačnému uzneseniu krajského súdu, ktoré sťažovateľka označuje ako arbitrárne a neodôvodnené, spočíva najmä v tom, že odvolací súd vybral jedinou skutočnosť (späťvzatie návrhu), ku ktorej zaujal stanovisko, pričom opomenul/odignoroval/nevenoval pozornosť novým a zásadným dôkazom preukazujúcim

závažnosť celého prípadu. Zdôrazňuje tendenčné pozmenenie odvolacích dôvodov a obsahového významu jej odvolania (premietnutého v bode 23 napadnutého uznesenia, pozn.) a tiež nevysporiadanie sa s otázkou zverenia dieťaťa do jej výlučnej osobnej starostlivosti. Popri vecnej nesprávnosti namietaného uznesenia odvolacieho súdu poukazuje na ďalšie formálne nedostatky, resp. zmätočnosť konania o neodkladnom opatrení pred súdom prvej inštancie:

- a) nevysporiadanie sa s právnym základom podaného neodkladného opatrenia (§ 367 CMP);
- b) nesprávne rozhodnutie úpravy styku počas prázdnin, ak rozhodol len o prázdninách počas roka 2024 a ak opomenul jesenné a vianočné prázdniny;
- c) rozhodnutie o návrhu po uplynutí sedemdňovej lehoty podľa 367 CMP, pričom súd nerozhodol ani v základnej tridsaťdňovej lehote podľa § 382 ods. 2 CSP;
- d) o veci rozhodoval nesprávne obsadený súd, resp. miestne nepríslušný súd;
- e) uvedenie zmätočného poučenia.

7. Sťažovateľka napokon žiada ústavný súd, aby pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti zohľadnil ňou uvedené aktuálne skutočnosti týkajúce sa vážnych zdravotných problémov maloletého. Vysvetľuje, že podcenenie závažnosti zdravotných problémov a podozrenie zo sexuálneho zneužívania zo strany otca maloletého je dôvodom, pre ktorý je maloletý aktuálne u sťažovateľky vo Svidníku, no dosiaľ bez súdneho rozhodnutia o akejkoľvek úprave osobného styku. Maloletý je v opatere lekárov a navštevuje základnú školu v Bardejove s tým, že k otcovi sa vrátiť nechce. Na podporu svojho tvrdenia o neprípustných a nezákonných postupoch súdov s následkom hrubého porušovania práv maloletého, ktoré sa mali prejaviť na jeho zdraví, cituje lekárske nálezy detského gastroenterológa, psychológa či pedopsychiatra. V závere artikuluje svoj dojem, ktorý nadobudla z nesprávnych postupov súdov a následného napadnutého rozhodnutia, akoby od začiatku nebolo cieľom zistiť skutočný stav veci, ale nachádzať dôvody na vydanie ďalšieho vadného uznesenia k maloletému, a to bez ohľadu na jeho najlepší záujem či jeho názor.

8. Sťažovateľka dôvodí priznanie primeraného finančného zadost'učinenia následkami dlhoročného a pokračujúceho nezákonného a nespravodlivého konania súdov vo vzťahu k nej aj k maloletému, a v tej súvislosti poukazuje na časti celého spektra lekárskeho správ, nálezov či odborných vyjadrení týkajúcich sa ich zdravotného stavu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia označených práv sťažovateľky kasačným uznesením odvolacieho súdu, ktorým zrušil uznesenie súdu prvej inštancie o návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci osobnej starostlivosti o maloletého. Sťažovateľka namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia redukované len na potrebu vysporiadania sa so späťvzatím návrhu bez toho, aby sa odvolací súd zaoberal zásadnými námietkami v odvolaní.

10. Keďže predmetom prieskumu v prerokovanej veci je uznesenie odvolacieho súdu, ktoré má kasačnú povahu, je na tomto mieste potrebné poukázať na judikatúru ústavného súdu o výnimočnosti ústavnoprávneho prieskumu vo vzťahu k zrušujúcim rozhodnutiam všeobecných súdov a o prieskume takých právoplatných rozhodnutí, ktorými sa konanie vo veci samej skončilo

(IV. ÚS 361/2010, III. ÚS 618/2021). Z uvedených dôvodov je pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti sťažovateľky plne použiteľný stabilný právny názor, podľa ktorého základné práva na súdnu ochranu sú výsledkové, čo znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok. Skutočnosť, či napadnuté konanie vykazuje znaky spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03, ESLP Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002).

11. Ústavný súd však uznáva, že aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok (II. ÚS 344/2019 z 21. novembra 2019). V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu k zrušeniu kasačných rozhodnutí ústavný súd pristupuje buď v závažných pochybeniach súdov bližiacich sa k zmätočnosti, ak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (II. ÚS 868/2016, II. ÚS 6/2018, I. ÚS 443/2019).

12. Pre ústavný súd je v tomto konaní osobitne významná a pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti určujúca existencia späťvzatia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a spôsob, akým bol tento procesný úkon sťažovateľky v konaní zohľadnený; súd prvej inštancie naň neprihliadol, pričom toto zjavné pochybenie prvoinštančného konania identifikoval odvolací súd (body 22 a 23), odvolaním napadnuté uznesenie zrušil (bod 24) a súdu nižšej inštancie uložil pokyn vysporiadať sa v ďalšom konaní s opomenutým späťvzatím návrhu (bod 25). Z tohto je zjavné, že odvolací súd sa zamerlal na vadu konania pred súdom prvej inštancie, za ktorú možno považovať meritórne rozhodnutie o návrhu, ktorému preukázateľne predchádzalo jeho späťvzatie. Ak súd prvej inštancie vo veci konal a rozhodol, aj keď zjavne na to neboli dané procesné podmienky ako zásadne predpoklady ústavne konformnej administrácie spravodlivosti, je podľa názoru ústavného súdu naplnený zákonný dôvod na zrušenie takéhoto rozhodnutia [§ 389 ods. 1 písm. a) CSP]. Preto uvedený postup odvolacieho súdu hodnotí ako ústavne udržateľný.

13. Pokiaľ ide o podstatu sťažnostnej argumentácie, tá v súlade so sťažnostným petitom tkvie v tom, že odvolací súd nesprávne vyhodnotil návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sledovala zverenie maloletého dieťaťa do jej osobnej starostlivosti, a to na základe nových, závažných dôvodov na strane maloletého, pričom jej na to neposkytol žiadnu odpoveď. V širšom kontexte ústavný súd vníma ťaživú rodinnú situáciu, ktorej sťažovateľka dlhodobo čelí, jej trápenie spojené s odlúčením od syna, a preto sa z ľudského hľadiska dá pochopiť jej úsilie o znovuzískanie syna do svojej osobnej opatery. Na strane druhej však postup sťažovateľky v posudzovanom konaní pôsobí rozpačito a zmätočne, ktorý práve v dôsledku späťvzatia návrhu nejaví známky toho, že by riadne pokračovala v konaní. Ani samotná sťažovateľkou tvrdená príčina, ktorá ju viedla k späťvzatiu žaloby (následné vyhodnotenie, že miestne príslušný súd je Okresný súd Bardejov, pozn.), nevykazuje pre konanie o ústavnej sťažnosti žiadnu ústavnoprávnu relevanciu.

14. Nelogicky tak vyznieva kľúčová sťažostná námietka o arbitrárnom a neodôvodnenom rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorý sa nevysporiadal s meritom veci („prezverenie“ maloletého do jej osobnej starostlivosti), ak zo samotnej povahy procesného úkonu späťvzatia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia jednoznačne vyplýva, že na prejednaní svojho návrhu nemala sťažovateľka záujem a bola uzročená s tým, že o jej návrhu nebude meritórne rozhodnuté. Navyše, kľúčová argumentácia odvolacieho súdu o nutnosti vysporiadať sa v novom konaní s dispozičným úkonom sťažovateľky nie je ústavnou sťažnosťou relevantným spôsobom spochybnená. Naopak, sťažovateľka v odvolaní a aj v ústavnej sťažnosti namietala odignorovanie jej dispozičného úkonu.

14.1. Na okraj ústavný súd v snahe autenticky porozumieť sťažovateľke, ktorá aj napriek späťvzatiu návrhu od odvolacieho súdu očakávala (osobitne s ohľadom na tvrdené závažné skutočnosti podoprené dôkazmi) aj vysporiadanie sa s jej kľúčovým návrhom o zverení maloletého do jej osobnej starostlivosti práve z dôvodu závažnosti prípadu, dodáva, že akékoľvek závery odvolacieho súdu týkajúce sa merita veci by boli v napadnutom uznesení procesnej povahy nadbytočné, pokiaľ nie sú pred prvoinštančným súdom vyriešené procesnoprávne otázky súvisiace so späťvzatím návrhu sťažovateľky.

15. Sumarizujúc dosiaľ uvedené, ústavný súd nezistil, že by ďalší priebeh sporu bol zaťažený takou ústavne relevantnou vadou, ktorá by nebola v ďalšom konaní napravitelná (por. bod 12 tohto uznesenia, pozn.). Navyše, krajský súd nevyslovil také závery, ktoré predurčujú výsledok konania. Ďalší priebeh konania je tak ovplyvnený len do tej miery, že mestský súd bude v ďalšom procesnom postupe v konaní viazaný pokynmi krajského súdu, ktoré majú procesnoprávny charakter, a to pre účely posúdenia späťvzatia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a návrhu na zastavenie konania. Ústavný súd v tomto kontexte zdôrazňuje, že v mimosporovom konaní favorizujúcom ochranu verejného záujmu (čl. 1 CMP) nemusí byť vôľa navrhovateľa smerujúca k späťvzatiu návrhu na začatie konanie relevantná. Keďže úlohou súdu prvej inštancie je aj vyhodnotenie, či je daný na dôvod na pokračovanie v konaní, ktoré mohlo začať aj bez návrhu (§ 29 ods. 2 CMP), a zisťovanie, či niektorí z účastníkov konania so späťvzatím z vážnych dôvodov nesúhlasí (§ 29 ods. 3 CMP), konanie o nariadenie neodkladného opatrenia nemusí nevyhnutne smerovať k zastaveniu.

16. Vychádzajúc z limitovaného prieskumu kasačných rozhodnutí ústavným súdom, nemôžu byť tieto prezentované pochybnosti o ústavnej udržateľnosti krajského súdu základom toho, aby bolo možné dospieť k záveru o porušení ústavných práv sťažovateľky. Práve preto namietané rozhodnutie krajského súdu nie je samo osebe spôsobilé viesť k namietanému porušeniu sťažovateľkou uvedených základných práv, na ktoré treba nazerať z pohľadu výsledku celého priebehu konania. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

17. V závere už len ústavný súd dodáva, že v prípade, ak sťažovateľka nebude v ďalšom konaní po vyčerpaní všetkých dostupných (riadnych i mimoriadnych) opravných prostriedkov úspešná,

nič jej nebráni, aby po jeho ukončení podala novú ústavnú sťažnosť zohľadňujúcu priebeh a výsledky daného konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu